

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

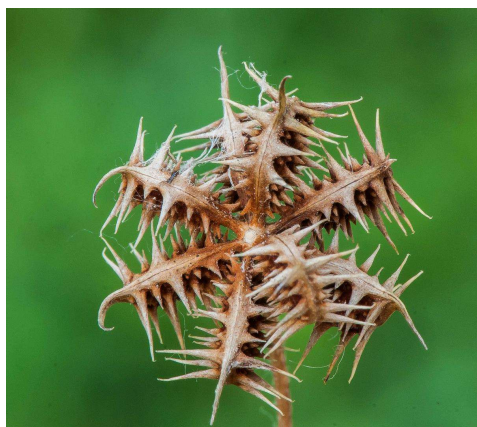
P 309638

PB-PP
BELGIË(N) - BELGIQUE

Nieuwsbrief Mossen en Lichenen - Planten - Paddenstoelen

18e jaargang nr. 2 mei 2018

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

natuurpunt

V.u. Chris Steenwegen. Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.

Wens je lid te worden van één van de werkgroepen en/of de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, stuur dan een mailtje naar

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wens je de nieuwsbrief niet langer te ontvangen, geef dan een seintje.

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal eind maart verschijnen.
Artikels en kalenders kun je tot 15 september insturen.**

Wil je ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 40€ zijn fiscaal aftrekbaar.

Storten kan op rekening nr.: BE12 230-0524745-92 met vermelding van de volgende projectnummers:

- *Natuurstudie algemeen* *110-01*

- Plantenwerkgroep 2351

- Paddenstoelenwerkgroep 2301

- Mossenwerkgroep 2201

INHOUD

Pretoogjes in het veld 4

Nieuwsbrief Mossen & Lichenen

7

Aan te vragen: cursus mossenen korstmossen 7

Nieuwe aanrader: Veldgids korstmossen 8

Nieuwsbrief Planten

Ook gele Pavia verwildert, eerste vondsten in een park in Antwerpen 11

Redding in zicht voor de Es? 12

Plantenwerkgroep Oost-Brabant 13

Erik Meerschaut, we zullen je missen 14

Plantenwerkgroep Gent 15

Plantenwerkgroep De Slobkousjes 20

Floristisch onderzoek voor natuurbehoud (FON) 22

Lierse plantenwerkgroep 32

Plantenwerkgroep Genk 33

Nieuwsbrief Zwammen

Paddenstoelenwerkgroep Vlaamse ardenen plus 38

Paddenstoelcursussen in het vooruitzicht 39

Paddenstoelenwerkgroep Mycologia 41

Pretoogjes in het veld - Ankona blaast 20 kaarsjes uit

Dinsdag 29 juni vierde de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) haar 20-jarig bestaan. Ter gelegenheid werd ook een boekje gelanceerd: 'Pretoogjes in het veld'. Het belang en plezier van natuurwaarnemingen wordt hier in de verf gezet.

Op 8 november 1997 vond in het Ecocentrum 'De Goren' in Mol de startdag plaats van de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie. De koepel werd opgericht om het natuur- en landschapsstudiewerk binnen de provincie Antwerpen te ondersteunen en het draagvlak te vergroten. ANKONA wil een platform zijn waar iedereen die zich inzet voor behoud van de biodiversiteit en landschapontwikkeling in de provincie Antwerpen terecht kan. Hans Van Dyck en Jos Gysels, beiden uit Herentals, zijn de auteurs van het boek "Pretoogjes in het veld".

Ook verschillende bekende Vlamingen werkten eraan mee. Samen met de provincie Antwerpen roepen zij op om te investeren in meer biodiversiteit. Het gevoel dat 20 jaar geleden aan de basis lag van de oprichting van ANKONA: passie, verwondering en natuurstudie zijn onlosmakelijk verbonden.

Dit boek werpt een terugblik, kijkt vooruit en heeft aandacht voor het werk van de honderden vrijwilligers die de natuur beleven, ontdekken, waarnemen en op die manier de vinger aan de pols houden van het beleid.

Het belang en plezier van natuurwaarnemingen

'Pretoogjes in het veld' laat je meekijken door de biodiverse bril van Hans Van Dyck, professor gedrags-ecologie en natuurbehoud aan de Universiteit van Louvain-la-Neuve en o.a. huisbioloog bij 'Van Gils en Gasten' en Jos Gysels, voormalig directeur van Natuurpunt CVN.

Hans spreekt over de kracht van verwondering voor natuur vanuit zijn persoonlijke ervaringen. Hij schrijft geanimeerd over jongens en meisjes, mannen en vrouwen die in de natuur de hele tijd wijzen en namen noemen. Jos focust op de boeiende geschiedenis van de 'weetlust' over fauna en flora. Van Dodoens tot nu blijkt natuurstudie geen abstract gegeven, maar een verhaal van intense natuurbeleving.

Tussen deze beide verhalen vertelt een reeks bekende, bevoorrechte getuigen over hun eigen onvergetelijke natuurervaringen in binnen- en buitenland. Onder andere Dirk Draulans, Tom Van Dyck, Jill Peeters en verschillende personen uit het beleidsnetwerk delen hun ervaringen.

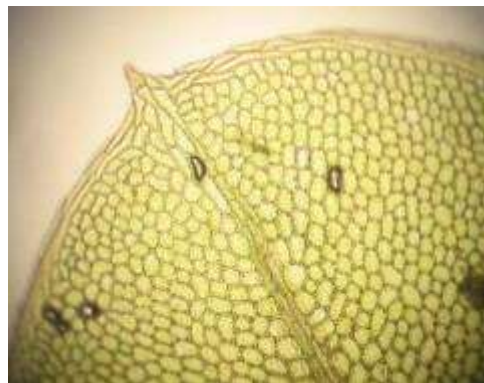
Tenslotte is het boek ook bedoeld als een pleidooi aan overheden, verenigingen en particulieren om actief te investeren in biodiversiteit. Omdat het nodig is. Wetenschappers waarschuwen dat biodiversiteit in crisis is. Hiermee verdwijnen ook kansen om natuur te beleven. Een warm pleidooi dus om te investeren in biodiversiteit als maatschappelijk doel en als dienstencentrum voor menselijk welzijn.

Bijzonder is ook dat de cover werd gedrukt op graspapier, onder andere gemaakt van maaisel afkomstig uit natuurbeheer in Vlaanderen, zoals de Kalmthoutse heide.

Je kan het boek gratis bestellen via volgende link:

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dlm/samenwerkingsverbanden/ankona.html>

MOSSEN & LICHENEN

Werking Mossen en Lichenen

Artikels & info

Roosmarijn Steeman (015/29.72.22) – Natuurpunt Studie
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Educatie

Hans Vermeulen (014/47.29.50) – Natuurpunt Educatie
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Werkgroepen Natuurpunt

Planten-, mossen- en zwammenwerkgroep Schijnvallei.

Wekelijkse excursies met inventarisaties van natuurgebieden in de regio. Meer info bij colybia@telenet.be of naar info@schijnvallei.be. Je kan ook bellen voor informatie naar het secretariaat van Natuurpunt Schijnvallei op nummer 03 354 55 06.

Mossen – en lichenenwerkgroep de Haarmutsjes

We zijn geen "specialisten" maar een groep enthousiastelingen die met vallen en opstaan en onder het motto (zoals een lid van de werkgroep het mooi formuleerde) "al doende leert men" zich in de materie willen verdiepen. De werkgroep is actief in het Scheldeland en Waasland. Meer info: Lou Roelandt lou.roelandt@skynet.be

Vlaamse Werkgroep Bryologie en Lichenologie (VWBL)

De werkgroep heeft tot doel om de studie van de Bryologie en Lichenologie in Vlaanderen te bevorderen. Als voornaamste activiteit worden excursies in België en in het buitenland gehouden waarop de flora van de bryofyten (bladmossen, levermossen en hauwmossen) en van de lichenen (korstmossen) wordt geïnventariseerd en bestudeerd. Er worden ook determinatiedagen ingericht.

Meer info en nieuwtjes lees je op <http://www.vwbl.org/>

Aan te vragen: Cursus Korstmossen en Mossen

Bij Natuurpunt Educatie kan je een cursus aanvragen via Tineke Thijs

tineke.thijs@cvn.natuurpunt.be

014 47 29 55

De 'Cursus korstmossen en Mossen' gaat niet alleen over een bijzondere groep zwammen die vreedzaam samenleven met algen en korstmossen worden genoemd, maar ook over een groep primitieve planten die op dezelfde groeiplaatsen voorkomen en 'mossen' worden genoemd. Doel van deze cursus is dat je beide groepen leert onderscheiden en in beide groepen de meest voorkomende soorten leert herkennen.

Opzet

Tijdens 1 theorieles en 3 excursies wordt je een uniek systeem aangereikt om mossen en lichenen in het veld te herkennen.

En verder

Er is een syllabus beschikbaar van 23 bladzijden in PDF. Onder andere onze lesgever Hans Vermeulen geeft deze cursus.

Lichenen bestuderen is een bijzonder boeiende bezigheid die de laatste jaren geweldig aan populariteit wint. Maar goed ook, want lichenen zijn een belangrijke indicator voor de luchtkwaliteit! Het inschatten van de luchtkwaliteit aan de hand van lichenenpopulaties wordt lichenometrie genoemd. Wat lichenometrie betreft liep Vlaanderen tot voor enkele jaren hopeloos achter op Nederland, gewoon omdat niemand naar lichenen keek en er bijgevolg ook geen gegevens beschikbaar waren. Het feit dat je tot voor kort slechts terecht kon bij literatuur in vreemde talen, was voor velen een net iets te hoge drempel!

Maar inmiddels wordt de achterstand met reuzenschreden ingehaald. Onder meer door het verschijnen van een bijzonder goed boek over lichenen in het Nederlands (Veldgids lichenen, A. Aptroot en K. Van Herk, KNNV). Helaas bevat het boek geen sleutel. Natuurpunt Educatie wil hieraan verhelpen door de publicatie van een determinatiesleutel voor alle lichenen in de Benelux.

Auteur: Hans Vermeulen Prijs: 17 euro, Ledenprijs: 15,30 euro

Nieuwe aanrader: Veldgids Korstmossen

Kok van Herk, André Aptroot & Laurens Sparrius.
KNNV-Uitgeverij, Zeist. 371 pp.
Prijs: 42,95 Ledenprijs: 36,66

Dit boek is de geactualiseerde opvolger van de in 2014 verschenen Veldgids Korstmossen (van Herk & Aptroot). De gids heeft als doel beginnende, zowel als gevorderde, al dan niet professionele, korstmosliefhebbers toe te laten de Nederlandse korstmossen op naam te brengen.

Er worden **410 soorten** uitgebreid beschreven. Daarnaast worden nog eens 250 soorten kort vernoemd bij de meer algemene soorten waar ze veel op lijken. Deze veldgids is daarmee een complete catalogus voor alle soorten die momenteel uit Nederland bekend zijn.

De Veldgids bestaat uit drie delen: een inleiding, de soortbeschrijvingen en een index. In de inleiding vinden we algemene achtergrondinformatie over kenmerken van korstmossen, de daarbij gebruikte terminologie, waar je korstmossen kunt vinden en hoe je ze kan bestuderen. Daarnaast volgt onder meer nog informatie over de bedreigingen die op de korstmossenflora rusten en de veranderingen die ze ondergaat.

De soortbeschrijvingen maken het grootste deel uit van de gids. Hierbij staan op de linkerhelft van elke pagina drie, uitzonderlijk vier, foto's van de behandelde soorten boven elkaar, terwijl op de rechterhelft van dezelfde pagina de beschrijvingen staan. Het hoofdstuk soortbeschrijvingen eindigt met een lijst met de belangrijkste termen, een lijst van de in Nederland uitgestorven soorten, een literatuurlijst en een lijst met interessante websites.

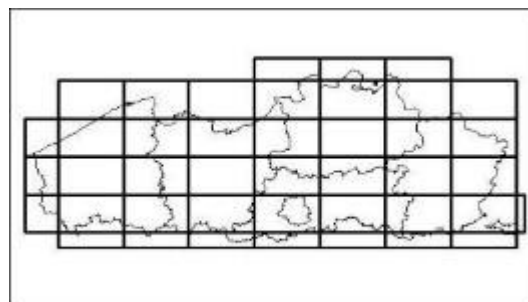
In tegenstelling tot de vroegere uitgaven van de Veldgids staan de soortbeschrijvingen niet alfabetisch gerangschikt volgens hun wetenschappelijke naam, maar staan ze gegroepeerd per orde of familie. Binnen deze ordes of families staan de soorten wel alfabetisch volgens de wetenschappelijke naam.

Het herkennen en identificeren van korstmossen wordt geacht moeilijk te zijn. Dat was zeker zo in het verleden toen Nederlandstalige literatuur en goed geïllustreerde werken nauwelijks nog bestonden. De laatste jaren is daar duidelijk verandering in gekomen. De vernieuwde Veldgids is opnieuw een flinke stap in het toegankelijker maken van de studie van korstmossen. De naamgeving volgt de recente taxonomische opvattingen. De teksten zijn vlot en duidelijk geschreven. De foto's zijn over het algemeen scherp en vertonen in het algemeen de juiste kleuren. Deze gids is, ondanks kleine tekortkomingen, een aanrader voor elke beginnende, maar ook gevorderde, korstmosliefhebber. Wat nog ontbreekt is een duidelijke veldsleutel. Volgens de auteurs van de Veldgids, zal deze vermoedelijk in 2018 verschijnen.

Dries Van den Broeck

Agentschap Plantentuin Meise (dries.vandenbroeck@plantentuinmeise.be) en WBL, Werkgroep Bryologie en Lichenologie (www.mossenkorstmossen.be)

PLANTEN

Plantenwerking Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt.

Zij organiseren jaarlijks talrijke excursies voor beginners tot gevorderden.

Veel plantenwerkgroepen gaan op "streeptocht". "Strepen" is inventariseren op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster') met behulp van een streeplijst. De gegevens van deze streeptochten kunnen gebruikt worden in het kader van atlasprojecten.

Daarnaast spitsen de meeste werkgroepen zich toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Een aantal werkgroepen doen zelfs aan vegetatiekunde door vegetatie-opnames te maken van percelen (met de schaal van Tansley) en/of van permanente proefvlakken (met de schaal van Braun-Blanquet). Iedereen kan zich bij een werkgroep aansluiten om deel te nemen en bij te leren.

Plantenwerkgroepen

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

<http://www.natuurpuntantwerpenstad.be/fon/>

Erik.Molenaar@skynet.be Fon-o-foon 0474/35.53.69

Nationale Werkgroep Botanie

André Van den Bergh

tel. 052/35.05.18

GSM 0472/68.83.35

<https://plantenwerkgroep.wordpress.com/lokale-plantenwerkgroepen/nationale-werkgroep-botanie/>
andrevandenbergh@yahoo.com

NWB

Regionale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Duinviooltje
Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen
Plantenwerkgroep Meetjesland
Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Allium-Denderstreek
Plantenwerkgroep Zuid-West-Brabant
Plantenwerkgroep Oost-Brabant
Plantenwerkgroep Thalictrum
Ecologische werkgroep Meanderland
Plantenwerkgroep Genk
Plantenwerkgroep Noord-Limburg *De slobkousjes*

Hesbania – Haspengauwse plantenwerkgroep
Plantenwerkgroep Voeren
Limburgse plantenwerkgroep

Lokale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Westland
Plantenwerkgroep Markvallei
Plantenwerkgroep Gent
Plantenwerkgroep Scheldeland
Plantenwerkgroep Naturelaar – 's Heerenbosch
Plantenwerkgroep Klein-Brabant
Plantenwerkgroep Wielewaal (regio Lier)
Plantenwerkgroep Holsbeek
Plantenwerkgroep Schijnvallei
Plantenwerkgroep Landschap De Liereman

Plantenwerkgroep Antwerpen Stad
NP Hasselt – Zonhoven SAP-clubje
Plantenwerkgroep Oude Spoorweg
Plantenwerkgroep Natuurpunt Lanaken
Plantenwerkgroep Haacht
Bramenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus
Plantenwerkgroep Antwerpen Noord
Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen

Ook Gele pavia verwildert: eerste vondsten voor België in een park in Antwerpen

De grote gele bloemen van Gele pavia zijn aantrekkelijk voor honingbijen

Oorspronkelijk is Gele pavia (*Aesculus flava*) afkomstig van de oostelijke Verenigde Staten van Amerika. Al in de 19de eeuw zijn er in kasteeltuinen in België sierbomen als Gele pavia gebruikt. Zo ook in het merkwaardige Park D’Hertoghe aan de Markgravelei te Antwerpen. Hier doen we de laatste jaren al meer speciale ontdekkingen omdat het park een blijvend lokaal onderwerp van onderzoek (FONAS) is.

In Park D’Hertoghe is een Gele pavia aangeplant die bijna even hoog is als de omringende Witte paardenkastanjes (*Aesculus hippocastanum*). Het aantal zaailingen van deze laatste is enorm, zeker omdat het beheer recent is aangepast. Tot onze grote verbazing konden we voor het eerst vaststellen dat er ook zaailingen van Gele pavia waren verschenen aan de rand van een grasland. Zeer waarschijnlijk is dit veroorzaakt door het intensief gazonbeheer dat er sinds enkele jaren is vervangen door ‘nietsdoen’. Deze onnodige en abrupte maatregel heeft er wel toe geleid dat de zaailingen zichtbaar werden. Een tiental exemplaren rond de moederboom werden snel opgemerkt en bij het inzamelen van een herbariumstaal bleek de kastanje er nog aan te hangen.

Opvallende verschillen van Gele pavia met Witte paardenkastanje zijn de ietwat glanzende, puntig uitlopende bladeren, die op de onderzijde en steel licht donzig zijn (en blijven). De knoppen zijn niet kleverig en dof. Op volwassen bomen staan gele, kaarsvormige bloeiwijzen met langbehaarde bloemkronen, die buisvormig blijven en de meeldraden omsluiten. Klierharen ontbreken.

Alle tot nu toe gevonden kiemplanten staan in de volle zon. Dit in tegenstelling tot Witte paardenkastanje, die vooral in de dikke humuslaag in de schaduw kiemt. In de schaduwzijde van de Pavia zijn trouwens alleen Witte paardenkastanjes gevonden. Er zijn op waarnemingen.be geen eerdere vaststellingen gepost, en de waarnemingen die er op lijken, gepost onder *Aeculus spec* - *Pavia spec*. zijn nog niet bevestigd. *Aesculus flava* is zeer recent ‘geactiveerd’ na de voorlopige bevestiging door Filip Verloove van de determinatie van de zaailingen in Antwerpen.

Hopelijk is deze mededeling een mooie kans om in andere biotopen waar Gele pavia is aangeplant te gaan zoeken naar verwilderde exemplaren. Het is natuurlijk onmogelijk dat dit alleen in Antwerpen zou te vinden zijn. Wat men over onze stad ook zegge moge.

Redding in zicht voor de Es?

Hoopgevend nieuws van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO): 3.2% van onze Essen blijken resistent te zijn voor de gevreesde Essenziekte, een Aziatische schimmelinfectie. De ziekte velde de voorbije 10 jaar massaal Essen in Vlaanderen en in de rest van Europa. Om de toekomst van de boomsoort veilig te stellen, roept het INBO iedereen op om gezonde Essen in getroffen gebied te melden via waarnemingen.be.

In natuurlijke bossen bestaat een evenwicht tussen boomsoorten en hun ziekteverwekkers. Maar wanneer exotische ziektes in een nieuwe omgeving terechtkomen, dan kan dat evenwicht helemaal verstoord worden. Onze inheemse soorten blijken dan niet over de specifieke genen te beschikken die hen resistent kunnen maken tegen een ziekte. Gevolg: de ziekte groeit uit tot een ware epidemie. Precies dat gebeurde met de schimmel Vals essenvlieskelkje, afkomstig uit Azië, die in Europa massaal essentaksterfte veroorzaakt bij de Gewone es. Zieke bomen zijn te herkennen aan hun dorre bladeren, zwarte plekken, littekens en afgestorven takken.

De hoop van de Europese Es: resistentie

Onderzoekers van het INBO bestudeerden gedurende vijf opeenvolgende jaren de symptomen van de essenziekte bij 5100 essen uit 51 gebieden in Europa. Eind 2017 was 62,8 % van de essen afgestorven. Tegelijk bleek dat 161 bomen (3,2 %) veel minder vatbaar waren voor de ziekte.

De onderzoekers gebruikten enten en stekken van deze minder vatbare essen om verder te kweken en te onderzoeken waarom ze nauwelijks reageren op de schimmel. De eerste resultaten zijn alvast veelbelovend. Zo zijn 10 % van de zaailingen die opgekweekt werden uit zaden van gezonde essen uit Litouwen (waar de ziekte al sinds midden de jaren 1990 voorkomt), ook weinig vatbaar voor de ziekte. Voor de Vlaamse essen (waar de ziekte voorkomt sinds 2007) is de resistentie van nakomelingen voorlopig nog maar 3,7 %.

Als deze gezonde essen op hun beurt gezonde nakomelingen opleveren, kunnen we op termijn een nieuwe zaadbron aanleggen waaruit weer nieuwe gezonde populaties van de Es kunnen ontstaan.

Belang van de Es

Jammer genoeg vind je de ziekte intussen zowat overal in Vlaanderen. Vooral ecologisch is de Es van uitzonderlijk belang voor België. We hebben maar een beperkt aantal loofbomen en daar is de Es er een van. Het is bovendien een van de weinige boomsoorten die goed gedijen in biotopen zoals bronbossen en valleibossen. Het verdwijnen van de Es zou die ecosystemen dus drastisch veranderen. De Es heeft ook bladeren die gemakkelijk composteren en dat zorgt voor een kwaliteitsvolle humuslaag in Essenbossen. Aangezien de Es ook veel licht doorlaat, creëert hij een goede omgeving voor kruiden en andere ondergroei.

Wie helpt mee?

De onderzoekers zoeken gezonde Essen in zwaar aangetaste gebieden in Vlaanderen. Zo hopen ze een brede collectie uit te bouwen met een hoge genetische diversiteit. Iedereen die daarbij wil helpen, kan dat melden via waarnemingen.be (voer in het opmerkingenveld 'gezond' in).

Hoe herken je de ziekte?

De eerste symptomen zijn bladvlekjes die verder uitbreiden en een gedeelte of het geheel van het blad doen verwelken. De symptomen verspreiden zich vervolgens via de bladsteel naar de twijgen, de stam en het cambium. Hierdoor wordt de sapstroom verstoord wat tot uiting komt via verdorde bladeren en kroon van de aangetaste essen, eventueel gevolgd door afsterven van twijgen of zelfs de hele kroon. Verder zal bij zeer gevoelige essen ook de stam bruine plekken vertonen.

Tekst: Hendrik Moeremans, Natuurpunt & Marijke Steenackers, INBOBron: [Nieuwsbericht Essentaksterfte - Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek](#)

Kenmerkende kale takken van aangetaste es © Hans De Blauwe

Plantenwerkgroep Oost-Brabant

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-oost-brabant>

Herinneringen en foto's bij het overlijden van Herman Vannerom op 5 april 2018

Dat er in onze regio nu nog een floragroep bestaat die wekelijks op stap gaat is mede te danken aan de bezielde begeleiding van Herman Vannerom.

Toen de beginnende floragroep, half jaren 80, wat vastliep in de botanische termen, kwam hij ons met zijn grote kennis te hulp.

Hij werd onze "meester" gedurende vele jaren....

Hij startte alvast met winterwandelingen, want ook dan was er veel te zien, afgestorven plantenresten, mossen, winterknoppen, landschapstypes...

Nadien volgde een gans programma, wandelingen op maandagavond in de ruime omgeving van Diest en dagexcursies wat verder weg.

Hij leerde ons de mooie plekjes kennen in de omgeving van Diest, relictten nog van wat hij in zijn jeugd gekend had.

Hij had zijn toppers: de Vroente in Donk, elk jaar tweemaal op het programma, planten op de oude muren van Diest en Averbode, stinsenplanten op de Warande, fosfaatvlieders...èn bramen!

Hij gaf er de hele geschiedenis bij, hun ecologische samenhang maar ook wat verdwenen was door ingrepen van de mens.

Dagexcursies stonden eveneens op het programma, naar de Voerstreek, de Maasvallei in Limburg, het Land van Herve, het Buitengoor, de Teut, de Sint Pietersberg, de Geulvallei, de drooggevalven vijvers in Limburg..., voor de meesten van ons toen nog onbekend en nu zeer bemind. Als afsluiter van het zomerseizoen was er een fietstocht in de valleigebieden van Demer, Zwarte Beek en Maas.

Hij leerde ons kijken, naar planten, landschappen, patronen in het landschap...

“Schoonheid” moest je raken, anders leerde je niets...

Terugvallen kunnen we gelukkig nog op zijn vele publicaties.

Nu hij al een hele tijd niet meer mee kon op excursie volgde hij ons, dank zij Caroline, via de berichten en de foto's die we doorstuurden op de computer, en bij een bezoek mochten, moesten we dan mee gaan kijken in zijn rijke herbariumcollectie.

Bedankt Herman voor die hele mooie tijd samen.

Erik Meerschaut, we zullen je missen

Erik Meerschaut verdient een plaatsje in deze plantennieuwsbrief, omdat hij als conservator steeds bereid was om aan allerlei inventarisatieprojecten mee te werken. Hij was van vele markten thuis. Naast conservator was hij ook bestuurslid bij Natuurpunt Asse en Natuurpunt Brussel. Hij was op allerlei vlakken zeer gedreven: van het gidsen van wandelingen tot het opvolgen van beheerplannen. Ook zette hij met veel overtuiging zijn tanden in beleidsdossiers rond 'zijn' Molenbeekvallei of Kerremanspark. Als ingeweken Jettenaar zette hij zich vanaf 2010 ook in bij de weerstand tegen de verbreding van de Brusselse Ring, en in het bijzonder tegen de aantasting van het Laarbeekbos die daarmee samen ging.

Het ziet er momenteel naar uit dat de inspanningen van Laarbeek-bOO's, ModalShift en gemeente Jette werkelijk resultaat opleverden. Blijkbaar wordt de verbreding wel doorgevoerd, maar zonder terreinverlies voor het Laarbeekbos, en de mogelijkheid van een ruime overkapping van de Ring in het gebied wordt ondertussen onderzocht.

De voorbije jaren kon Erik helaas minder buiten komen door zijn ziekte, maar vanachter zijn computer bood hij onder andere hulp bij het beantwoorden van vragen die gericht werden aan planten@natuurpunt.be

Bedankt voor je gedrevenheid Erik!

Plantenwerkgroep Gent

Verslag PWG – Bezoek aan Plantentuin van Meise – 17/03/2018

Willy Desmettre

In afwachting van onze eerste streeptochten in dit nieuwe jaar, hoopten we met een bezoek aan de Plantentuin in Meise de lentekriebels wat aan te wakkeren en intussen kennis te maken met enkele planten uit andere delen van de wereld. Met een temperatuur rond het vriespunt, een snijdende oostenwind en zelfs een laagje sneeuw, was het lentegevoel echter ver te zoeken. Voor ons bezoek konden we een beroep doen op Inge. Zij is gids in de plantentuin in Meise en ook lid van onze plantenwerkgroep.

Om 10u begonnen we met 12 personen aan het eerste deel van ons bezoek, waarbij we de Magnolia's en de voorjaarsbloeiers in het park wilden leren kennen. Helaas stonden de Magnolia's nog niet in bloei, maar Inge slaagde er toch in om ons in de voormiddag heel wat moois te laten zien. Zo konden we nog enkele voorjaarsbloeiers bewonderen, zoals *Helleborus*, *Forsythia*, Gele kornoelje, Cyclamen en verschillende toverhazelaars. Ook de vele imposante bomen in hun winterkleed konden ons best imponeren. Daaronder het Perzisch hardhout (*Parrotia*), de Anna Pawlownaboom, de Rode paardenkastanje (*Aesculus carnea*), de Koekjesboom (*Cercidiphyllum japonicum*), de Moseik (*Quercus cerris*) en de Amur kurkboom (*Phellodendron amurense*).

Nadat we ons tijdens de middag in de Orangerie hadden kunnen opwarmen aan een tas warme soep, maakten we nog een tochtje doorheen het park, waarbij we onder andere de watercipressen en de moerascipres konden bewonderen. Intussen was Joost nog zes mensen gaan ophalen bij de ingang, waarna we samen het nieuwe Plantenpaleis bezochten. Dit is een complex van verschillende serres met een lengte van 150 m.

We startten in de Mediterrane kas met zijn vele aromatische planten, waar de flessen-borstelplant (*Callistemon*) onze aandacht trok met zijn speciale bloeiwijze. Daarna gingen we naar de Mabundu-kas. Daar komen vooral de tropische planten met eetbare vruchten aan bod, met o.a. Bananenplant, Kokospalm en Cacaoboom. De Katoenplant liet er ons zowel zijn bloemen, zijn vruchten als zijn pluizige zaden zien.

In de Victoriakas gaf Inge ons de nodige uitleg bij de bestuiving van de Reuzenpijpbloem (*Aristolochia gigantea*) en de symbiose van de epifytische mierenplant (*Myrmecodia tuberosa*), waarna we in de Moesson- en Savannekas kwamen. We stonden er onder andere stil bij de Kalebasboom (*Crescentia cujete*) met groene bloemen op zijn stam (cauliflorie), waarbij onze gids ons vertelde over de bestuiving van deze bloemen door vleermuizen en het gebruik van zijn grote vruchten.

Tenslotte kwamen we in de nieuwste kas, nl. deze van het tropisch regenwoud. In deze serre werd getracht de structuur van het tropische regenwoud na te bootsen met een aantal palmen en reuzenkruidenten, die reeds reiken tot aan de top van de 16 m hoge serre, met lianen en epifyten uit de kroonlaag en een aantal planten uit de onderlaag van de rand van het regenwoud. Vele van de aanwezige planten worden momenteel reeds ernstig bedreigd in hun originele biotoop. In deze serre wordt ook de link

gelegd met ons koloniaal verleden en de ontdekking door landgenoten van vele zeldzame planten in Afrika. Zo verwijst de ernstig bedreigde Laurentpalmvaren (*Encephalartos laurentianus*) naar de Belgische ontdekker van deze plant. Op het einde van de rondleiding sprak Joost in naam van alle deelnemers nog een woordje van dank aan onze gids Inge voor haar bereidheid om ons in de plantentuin te begeleiden en voor de vele wetenswaardigheden die ze ons heeft weten over te dragen.

Verslag PWG streeptocht 19/04/2018: Merelbeke – Lemberge – Vurtzak De Heide, hok D3-33-43

Annick Verstraete

Minder dan twee uurtjes de tijd hebben we om 's avonds een hok te strepen in het begin van het seizoen. Daarom kozen we voor een verscholen hoekje van het grotere gebied de Vurtzak om er weer in te komen. We deden het wandelpad aansluitend bij De Heide, een centrum voor personen met een beperking. Dit met enige vertraging door mijn eigen beperking want de zolen van mijn schoenen vielen eraf. Het pad slingert doorheen een leuk bosje. Een groot deel daar-van behoort tot het hok D3-33-43. De voorjaarsflora van de Vlaamse bossen werd zo kundig van onder het stof gehaald: Bosanemoon, Slanke sleutelbloem, Muskuskruid, Boszegge, Ruwe smele, Boskortsteel, Bleeksporig bosviooltje, Groot heksenkruid, Gevlekte aronskelk en dies meer. We genoten van de eerste zomerse lentedagen tussen mooie bloementapijten. De 'vangst' was normaal voor de tijd van het jaar met 122 soorten. Zoals steeds zijn er enkele soorten die wat meer opvallen omdat we ze minder tegenkomen in onze contreien. Deze keer vielen me Aardbeiganzerik en Ruige veldbies op. We hadden al wat fronsend naar die bosaardbeiachtige blaadjes gekeken. De middelste tand van het eindblaadje stak niet buiten de naburige tanden uit; Schijnaardbei? Wat verderop zagen we enkele witte bloemen bij die blaadjes. Die kwamen net open en waren nog wat verformfaaid om goed te zien dat de kroonblaadjes elkaar al dan niet onderling raken. Bosaardbei of Aardbeiganzerik dus. Door die middelste tand die niet uitstak en de brede stompere buurtanden met op de bladrand witte uitstekende haren besloten we Aardbeiganzerik te strepen.

Onopvallender bloempjes had de Ruige veldbies die Koen toch bij de avondschemering ontdekte. Duidelijk een veldbies met die lange witte haren op de bladeren. En elke tak had maar één bloempje wat bij de Gewone veldbies die wat verderop stond duidelijk niet zo was.

Terug een paar schoenen versleten. Zonder zolen zijn ze niet echt praktisch. Maar zoals elke vrouw heb ik nog wel wat paren in de kast staan. Zo kan ik volgende keer weer mee.

Verslag PWG streeptocht 03/05/2018: Merelbeke – Heiwijk – Ringvaartstraat, D3-33-14

Annick Verstraete

Niet minder dan 188 plantensoorten verbergen zich nog rond een wandel/fietspad evenwijdig aan de R4. Het groene streepje tussen enerzijds de grijze snelweg en de grijze Heiwijk leverde meer streepjes op dan verwacht. Vorig jaar had Willy hok D3-33-14 ook al voor ons uitgekozen. Omdat we er toen slechts in slaagden een minihoeke van dit hok te doen, besloten we er nog eens heen te gaan; ditmaal aan de andere kant van de R4.

Verscholen tussen wat struiken en bomen somden we een heleboel 'gewone' planten op. Daartussen had men naarstig tuinafval verspreid dat daar wortel in de grond vond: Hangende zegge, Kaukasisch vergeet-mij-nietje, Mahonia, Dwergmispel, de bastaard tussen *Sedum spectabile* X *Sedum telephium* ('Herbstfreude'), ...

Naast de Ratelpopulier vonden we ook een variatie aan zijn kruising met Witte abeel, de Grauwe abeel. Zo konden we eens goed kijken naar de mogelijke verschillen in blad en stam. De Gewone bermzegge komen we minder tegen waardoor we wat langer konden stilstaan bij de kenmerken: de plant staat in pollen, de bloeiwijze had zeven aren van een 7mm die samen een 4-tal cm bereikten, 2 stempels bij de

vrouwelijke bloemen, het onderste aartje stond ietsje lager en een minischutblad. De bladeren waren 2-4 mm breed en hadden rood aangelopen scharnieren die begonnen te vezelen, aan de topjes van de aartjes zaten enkele mannelijke bloemen te herkennen aan de meeldraden die eruit staken, de kafjes hadden een groene kiel en de tongetjes waren langer dan breed.

Muizenstaart

© Claude Grandsart

Een nattere open plek vulde ons lijstje aan met Kale jonker, Lidrus, Heelblaadjes, Mannagras, Blaartrekkende boterbloem en Gewone waterbies. Het truckje 'Duist=een duts van een vossenstaart' hadden we onthouden. Aan de ingang van de open plek vonden we Muizenstaart in bloei tussen het gras verstopt. Wanneer de bloembodem uitgroeit kan die soms 7 cm lang worden waardoor die op een muizenstaart lijkt.

Verslag PWG streeptocht 08/05/2018: Ledeberg – Adolf Papeleupark – Park De Vijvers – Moskou, hok D3-23-31

Annick Verstraete

Er stond meer dan een paardenbloem in de parkjes van het verstedelijkte Ledeberg. Rood herderstasje onder andere, ik had er nog nooit van gehoord. De bloempjes zijn kleiner dan van Herderstasje en rood-achtig. De kroonbladen meten maar 1,5 tot 2 mm en zijn ongeveer even lang of iets langer dan de kale kelkbladen. Bij Herderstasje zijn de afmetingen 2-3 mm en 2 keer zo lang als de vaak behaarde kelkbladen. De hauwtjes zijn ook kleiner bij het Rode, 4-6 mm, met naar binnen gebogen zijcanten. Bij Herderstasje zijn die naar buiten gebogen of recht en 6-9 mm. Allebei komen ze uit Zuid-Europa. Terwijl het Herderstasje alom verspreid is en zaden heeft die langer dan 5 jaar kiemkrachtig zijn, is het Rood herderstasje slechts een incidentele inwijkeling die zich blijkbaar niet voortplant. Wie vindt dat hij slecht onthoudt, kan zijn hersencellen beter gebruiken voor andere planten. Rood herderstasje blijkt immers genetisch niet te verschillen van Herderstasje. In de volgende editie van Heukels' Flora zal Rood herderstasje daarom niet als een aparte soort worden onderscheiden (zie *Planten 2, FLORON*).

Naast dit kleinoed streepten we nog 190 andere planten waaronder Akkerhoornbloem, Klein bronkruid, Kruldistel, Frans hertshooi, Steenkruidkers, Klein vogelpootje en Oosterse raket. Die laatste werd goed onder de loep genomen. De vruchten staan schuin af en de stelen ervan zijn kort en dik net zoals bij Hongaarse raket. Maar de kelkbladen zijn niet gehoort en staan mooi rechtop. Bovendien zijn stengel en bladeren ook bovenaan zachtharig. De wetenschappelijke naam luidt *Sisymbrium oriëntale*. En omdat ik de etymologische uitleg van *sisymbrium* zelf leuk vind, krijg je hem kado: de naam is samengesteld uit het Griekse si (zeer), sys (zwijs) en ombrios (neus), de plant groeit in poelen waarin zwijnen zich graag rondwentelen. Wij vonden de plant echter al rondwentelend aan de Brusselsesteenweg in het zuiden van Gent op een droog braakliggend terrein waar geen poel te bespeuren viel.

Verslag PWG streeptocht 15/05/2018: De Pinte – Mieregoed, hok D3-31-42

Willy Desmettre

Er waren 20 deelnemers komen opdagen, waaronder enkele nieuwe gezichten, en ook enkele studenten van de hoveniersopleiding, die kwamen kennismaken met de meest voorkomende 'onkruiden'.

Manneljesereprijs © Claude Grandsart

Klein vogelpootje © Claude Grandsart

In de boszone van het gebied zagen we naast de gebruikelijke varens, de Gewone salomonszegel en Drienerfmuur, ook enkele ontsnapte tuinplanten als Schijnaardbei en Tuinjudaspenning.

We konden onze streeplijst op een braakliggende maïsakker verder nog aanvullen met een aantal nieuwe planten zoals Geknikte vossenstaart, Moerasdroogbloem en Blaartrekkende boterbloem. Uiteindelijk kwamen we zo tot 182 aangestreepte soorten.

Het Mieregoed maakt deel uit van het Parkbosproject. We begonnen onze streeptocht langs de straat, waar we in de berm en in de gracht de gebruikelijke vegetatie zagen. Bij het einde van de gracht vonden we naast Penningkruid, Maarts viooltje, Bitterzoet en Robertskruid met witte bloemen, ook Daslook. Wellicht was deze laatste ooit uit een tuin ontsnapt.

Daarna gingen we binnen in het begrazingsgebied van de ezels. Deze dieren moeten er op termijn zorgen voor de vorming van een wastine, een halfopen landschap met een gevarieerde bebossing. De begroeiing in de schrale weide leek op het eerste zicht nogal eentonig, maar naast de vele bremstruiken, Schapenzuring, Gewone veldbies en Veelbloemige veldbies, vonden we er ook enkele minder verwachte planten zoals Gewone vogelmelk, Knolboterbloem, Manneljesereprijs, Klein bronkruid en Klein vogelpootje.

Verslag PWG streeptocht 07/06/2018: Zwijnaarde – Hutsepot, hok D3-31-42

Willy Desmettre

Het weerbericht had hevig onweer voorspeld over heel het land. Er waren dan ook slechts vier moedigen komen opdagen om aan onze streeptocht deel te nemen. Toch hadden de afwezigen ongelijk, want het onweer en de regenbuien hebben Zwijnaarde die avond links laten liggen, en op onze tocht hebben we zeker heel wat moois gezien.

We startten in de Hutsepotstraat langs het De Ghellinckpark. Dit kasteelpark werd in de 2^e Wereldoorlog door de Duitse bezetter als munitiedepot gebruikt. Het kasteel zelf werd op het einde van de oorlog vernietigd toen de Duitsers het samen met de resterende munitie hebben opgeblazen. Het park, dat

voornamelijk bestaat uit een oud beukenbos, is sindsdien onaangeroerd gebleven. Momenteel loopt er een onteigeningsprocedure in het kader van het Parkbosproject, maar door de hoge kosten om alle achtergebleven munitie op te ruimen, blijft het de vraag of dit ooit voor het publiek zal kunnen worden opengesteld. In en langs de gracht zagen we er onder andere Muurvaren, Wolfspoot en Hoge cyperzegge.

Daarna gingen we richting Technologiepark, waar in de gracht op de hoek de Grote water-weegbree volop groeide. Rondom een bushokje trok de Overblijvende ossentong onze aandacht en bij de ingangspoort van het industrieterrein waren Hertshoornweegbree, Blauw walstro, Muizenoor en Gewone zandmuur de blikvangers.

Op een braakliggend stukje van het terrein vonden we even verder weer Blauw walstro, maar ook Kleine leeuwenklauw, Knopig helmkruid, Tijmereprijs, Wouw en Doornappel.

Via enkele buurtweggetjes en een grasveld trokken we daarna naar het buurtpak Hekers. Onderweg vonden we verschillende ontsnapte en verwilderde tuinplanten als Eikvaren, Prachtklokje, Rapunzelklokje, Hemelsleutel en Gele helmbloem. Het buurtpark zelf wordt beheerst door een kring van Kaukasische vleugelnootbomen met veel ondergrondse uitlopers, waardoor er tot meters in het rond nieuwe planten opschieten. Tussen het gras in dat park zagen we ook enkele minder verwachte planten als Grote ratelaar en Lievevrouwebedstro.

We beëindigden onze streeptocht in de Eedstraat langs het De Ghellinckpark. Hier vonden we nog een aantal bosplanten als Salomonszegel, Valse salie, Bleeksporig bosviooltje en Wijjesvaren. Zo konden we onze lijst afsluiten met 211 streepjes.

Verslag PWG streeptocht 9/06/2018: Nazareth – Hospicebossen Oost, hok D2-48-22

Annick Verstraete

Tussen de Bovenschelde en de Leie vind je nagenoeg geen bossen meer. Jammer, want bossen spelen zo een belangrijke rol voor ons milieu. De mensen van Nazareth mogen dus opgelucht ademen sinds de Provincie de Hospicebossen heeft aangekocht en die wil omvormen tot bos dat die naam waardig is. Ademhalen aan de rand van de E40? Als plantenliefhebber best te pruimen.

Het Hospice van Gent, het huidige OCMW, was zoals op veel plaatsen eigenaar van 'boomplantages' met Douglasspar, Corsicaanse den en Goudlork. Met houtopbrengst als doel was er toen geen plaats voor open plekken en boszomen. De bosbodem verzuurde onder de dikke strooiselmat van naalden. Gelukkig worden die niet-inheemse bomen nu geleidelijk aan gekapt zodat inheemse bomen en kruidachtigen terug een kans krijgen. We vonden aan deze nieuwe plekken toch al Bosanemoon, Gevlekte aronskelk, Gewone salomonszegel, Drienerfmuur, Bleeksporig bosviooltje en Groot heksenkruid.

Pijpenstrootje, Struikhei, Koningsvaren en Dubbelloof zijn ook niet echt dagelijkse planten op de Gentse streeptochten. Trosvlies al helemaal niet. Dit gebied dat van volledig bos in de 12de eeuw door massale kap overging naar 'woeste gronden' en dan weer werd aangeplant met opbrengsthout heeft voor de toekomst waarschijnlijk nog wat verrassingen in de zaadbank zitten.

Nu streepten we 197 soorten. Over een jaar of tien gaan we eens kijken of er al schot in het zaad zit.

Plantenwerkgroep De Slobkousjes (Noord-Limburg)

Meer info: <https://www.natuurpunt.be/afdelingen/plantenwerkgroep-de-slobkousjes-noord-limburg> of contacteer Jan.leroy@skynet.be

Woensdag 30 mei Gerendal – Valkenburg

Jan, Paul, Isabelle, Ine, Nicole, Theo, Luc en Guido hadden zich niet laten afschrikken door het extreem vroege vertrek en vonden mekaar op de parking aan het begin van de Gerendalweg. Vandaar was het nog een goeie 2 km wandelen. Saai was de wandeling echter allesbehalve. Weilanden vol ratelaar, eigenaardig uitzierende dravik, maar geen tijd om uit te sleutelen want de gids wacht, overal sporen van de aanwezigheid van dassen en een poel met geelbuikvuurpadden! Je kan het slechter bedenken. De orchideeëntuin is een relatief klein stuk helling doorkruist met paadjes om de bezoeker zo dicht mogelijk bij de planten te laten komen zonder dat alles wordt platgelopen. Waarschijnlijk hebben we daardoor ons afstandsrecord zo goed als geëvenaard want in twee uur hebben we nauwelijks enkele honderden meter afgelegd. Er was dan ook van alles en nog wat te zien dat een slobkous in vervoering brengt. Onze gids was ook erg opgetogen met onze belangstelling. Niemand heeft haar gevraagd waar de orchideeën staan en dat is blijkbaar soms wel anders. Zeker de moeite om eens terug op het programma te plaatsen maar dan nog iets vroeger op het jaar.

De Bergdravik slaagde erin om onze hersenen te pijnigen

Grote centaurie zie je niet elke dag

Floristisch onderzoek voor natuurbehoud - FON

Excursieverslagen door Erik Molenaar

http://www.natuurpuntantwerpenstad.be/fon/2007web_ok/2018_fon_jaarverslag.htm

Op prospectie in het Antwerpse Sint-Anna

zaterdag 14 april 2018

Vooraf

Deze tocht is op de kalender gezet omdat de pioniervegetaties in dit seizoen op hun fraaist zijn. Bovendien had het FON een zeker aandeel in de vondst van een aantal campingneofyten, waarvan we vandaag de opvolging zullen doen.

Het Antwerpse Sint Anna is een voormalig dorpje op Linkeroever, dat vooral gekend is door zijn strand met wandeldijk. We beperken ons onderzoek tot het IFBL-hok c4-26-12. Hierin liggen de jachthaven, het recreatiegebied en de Scheldeoever. We hebben toestemming om Camping De Molen af te speuren, tevens het afspraakpunt, waar jong- en oudgedienden elkaar treffen. Vandaag nemen deel: Nico Wysmantel (streeplijst), Erik Molenaar (Obsmapp, verslag), Karin Thiers (foto's), Miel Wagemans (foto's), Judith De Keyser, Annick Ludwig, Johan Peelman, Geert Andries, René Maes, Alain Pieters (foto), Katrijn De Bock, Herwin Daniëls, Anne De Neys, André De Jonghe, Bart Mortier en Pierre Van Vooren. De hele dag is de zon van de partij.

Floristen aan het schor op de Scheldedijk

Camping De Molen

Net buiten de kampeerplaats wordt de lijst opgestart met een hele reeks wilde en verwilderde bossoorten. Bovendien groeit er tot onze verbazing Eenjarige hardbloem tussen de kasseien. Aan de receptie worden we verwelkomd door Groot glaskruid. Er is nog niet gemaaid. De zandig bodem is vorig jaar door Kampeerwagens en tenten deels tot een vrij kale toestand gebracht. Nu verschijnen er volop

pioniers, waarvan de meeste in bloei staan, maar slechts dwergvegetaties vormen. Tussen een zee van Veldereprijs, Grote leeuwenklauw, Zandhoorn-bloem, Vroegeling, Zandraket en Straatgras valt als eerste neofyt *Poa infirma* op. 'Bleek beemdgras', zoals ik hier wil lanceren, is hier volop ingeburgerd. Het bloeit uitbundig met de typische piepkleine helmhokjes die een duidelijk onderscheid zijn met Straatgras. Bovendien is Straatgras zwaarder van aar. Wat vorige week nog niet herkenbaar was, is het bloeiend Rood herderstasje, waarvan er honderden zijn te zien. In de grazige stukken staat vrij veel Knolboterbloem, Madelief, Jacobs- en Bezemkruid. Niet ver van de vroegere vindplaats wordt een grote populatie Kamilleknopje gevonden, dat eveneens in bloei komt. Knolbeemd-gras komt eveneens in bloei. 'Bleek beemdgras' is op sommige plekken met honderden, zo niet duizenden, aanwezig! We vinden te midden hiervan nog een zestal rozetten van een schermbloem, die iets van Fluitenkruid zou weghebben, mocht de beharing en vorm van de deelblaadjes het niet tegenspreken. Het voelt ietwat ruw aan, de blaadjes hebben een ingesneden gezaagde top. Van de zes exemplaren wordt er één meegenomen om op te kweken. Deze 'neofyt' komt dicht in de buurt van het zeldzame Akkerdoornzaad, maar is in dat geval inheems!

Scheldedijk en strand

We verlaten de camping ietwat overdonderd en volgen een straatje met heggen. Achter een oude betonpaal staat een kleine zaailing Peer prachtig in bloei. Als de determinatie rond is, bevindt de helft van de groep zich al een poos op de dijk. De bedijking gaat over in een zandige strook om tenslotte te eindigen op kleiplaten en turfbanken. In dit duingedeelte worden vooral dezelfde pioniers gezien als ervoor, maar nu eerder in mosduintjes. Op de lage oever staan de eerste scheuten van Heen en Zulte klaar. Het is laagwater en we kunnen een heel eind over het slik. We passeren de oude vindplaats van Stekend loogkruid, waarvan we nog relicten vinden en gaan over het strand naar het einde van de wandeldijk. We volgen een grote massa Eenjarige hardbloem, vergezeld van Kleine leeuwentand, Zandzegge en diverse hoorn-bloemetjes. Er staat ook een populatie Ronde ooievaarsbek nabij een Treurwilg. Ten slotte treffen we nog een stuk begroeid slik aan, met een nog vegetatieve populatie Zilte rus en een klein aandeel Melkkruid. Er is gereserveerd voor ons in Plaasj Café. We schuiven aan tafel waar we met zicht op de industriezone aan de overkant genieten van de reeds gedane vondsten en betwiste zaken.

Omgeving Manege

Na het noenmaal verkennen we de omgeving van de manege. Vanaf de dijk, al duidelijk begroeid met Bonte luzerne, lopen we een transect tot aan de Esmoreitlaan. In de schraal-landjes staat Lathyruswikke in bloei, met een keur aan begeleiders. Zowel op de middenberm als langs het voetpad noteren we bloei van Eenjarige hardbloem, Rood herderstasje, Blauw walstro, Klein bronkruid, Berijpt beemdgras, Kleine rupsklaver, Knolbeemdgras en tenslotte Deens lepelblad. Daarna trekken we kort door de zijstraten waar we nog een aantal tuinvlieders optekenen, zoals Bleeksporig bosviooltje, Wollige andoorn, Juffertje-in-het-groen, Oosterse of Reuzenklaproos, Eendagsbloem, en opnieuw een heleboel Rood herderstasje.

Blaasjesmos – *Sphaerocarpos spec.*

Zo bereiken we de graslandjes nabij de jachthaven, waar voor het eerst een gemeenschap van freatische soorten wordt aangetroffen. Hierin verbergen zich aanzienlijke aantallen van een Handekenskruid en een tiental exemplaren Grote keverorchis. Het is ook de enige plek waar we Grote bevernel aantreffen. Ook in de hogere gazons houden zich soorten van aan de paardenmanege op, met een zeer groot aandeel Eenjarige hardbloem, Rood herderstasje en Blauw walstro. Zo beëindigen we onze eerste excursie van 2018. De schroeiende zon noopt ons nog tot een drank op een terras. In de verte hangen al zware regenwolken.

Besluit

Dat van die geslaagde dag mag gezegd worden: een keur aan petieterige voorjaarsbloeiers voor de fijnproevers, een keur aan floristen en dat alles onder een stralende lentezon. Met ruim 250 taxa is dit een echte meevaller, in een ietwat ondergewaardeerd hok. Ook hier vinden we weer zo'n 15% zeldzame soorten. Het is ons intussen duidelijk geworden dat campingplaatsen niet alleen begroeid worden door 'adventieven', maar dat er ingeburgerde populaties ontstaan die zelfs bijzonder dicht kunnen zijn. Misschien was voor de meeste deelnemers zelfs het overvloedig voorkomen van Eenjarige hardbloem over het ganse hok de grootste verrassing.

Met FON naar de Vorsenzang in Gelrode

zaterdag 28 april 2018

Vooraf

Het is weeral een tijd geleden dat we een bezoek brachten aan het Vorsdonkbos en de Turfputten in Gelrode; hoog tijd dus om hierin verandering te brengen. Vandaar dat we verzamelen aan het voormalig stationnetje van Gelrode voor een verkenning van IFBL-hok D5-45-14. Dit is een zeer gevarieerd kwartierhok, met een spoorweg, een interstedelijke verbindingsweg, enkele kleinere wegen en straatjes, akkers, oude en nieuwere bossen, Turfputten en graslanden op veen en klei, een Diestiaanheuvel, enz... Erik moet vandaag verstek geven, maar zijn afwezigheid wordt ruimschoots gecompenseerd door de aanwezigheid van een puike delegatie plaatselijke floristen. Om 9 u 15 ontmoeten elkaar Geert Andries (streeplijst, verslag en gids), Bram Cannaerts, Karin Thiers, Pierre Van Vooren, René Meeuwis

(Obsmapps), Miel Wagemans, Johan Peelman, Mark Detollenaere, André De Jonghe, Annick Ludwig en Herwin Daniëls.

Floristen op zoek naar waterplanten

Bespreking

Omgeving station

In de buurt van het stationnetje starten we onze speurtocht en komen de eerste plantjes op de lijst. Aan de rand van de spoorweg staat veel Ruw vergeet-mij-nietje en hier en daar een Ruige klapproos. Een braakliggend terreintje aan de voetgangerstunnel herbergt al meer dan 20 jaar een flinke populatie Herfstalsem. Ook Galega en Walstroleeuwenbek staan er. De wegbermen in de buurt van de Heirbaan en Wipstraat leveren ons al snel een groot aantal vooral gewone soorten op, waarna we via een pad naar de Leuvense Steenweg en de Eikelberg trekken. Een paar jonge rozetten van Rapunzelklokje bezorgen ons toch wat kopbrekens: wat een verschil met de bloeiende planten!

De Eikelberg

De Eikelberg is een smalle en langgerekte Diestiaanheuvel met een steile zuidflank en een zeer steile noordflank. De bodem is er zandig met veel bijmenging van ijzerzandsteen. Langs de noordflank zijn trouwens verschillende ijzerzandsteenbanken ontsloten. Het grootste deel van de heuvel is bebost, maar er is aan de zuidkant jaren geleden een stuk opengemaakt dat ingenomen is door een oude Struikheidevegetatie. Hierin vinden we vrij veel Kruipbrem, die mooi in bloei staat. Enkele plantjes Gaspeldoorn zijn ook aanwezig. Even naar het oosten is er nog een groot open terrein, waar vroeger een boomgaard lag. Dit stuk wordt begraasd en naast Struikheide vinden we er nog Zandblauwtje, Pilzegge, Tandjesgras en zelfs Virginische kruidkers. Ook hier zijn enkele plantjes Gaspeldoorn aanwezig. Op het smalle, beboste plateau is een grote populatie Dicht havikskruid aanwezig, die bijna in bloei staat.

We doen met een kleine delegatie de moeite om de steile helling van de Noordflank te bekijken, maar veel nieuwigheden leverde dat niet op. Het middaguur lag ondertussen al even achter ons, zodat er geen tijd meer was voor een grondige speurtocht in de berm van de Leuvense Steenweg. Traditiegetrouw nuttigen we onze boterhammetjes op een terrasje in de buurt van het Aarschotse Station, heel dicht bij mekaar want het is toch een beetje fris vandaag.

Op weg naar De Ridder

Na de middag trekken we de Demervallei in. Hier ligt het natuurreservaat Vorsdonkbos-Turfputten, één van de oudste beheerde natuurreservaten van de streek. Het grootste deel van dit gebied bestaat uit een fossiele meander van de Demer uit het Laat-pleistoceen. In het landschap zijn de oude stootoevers, de dichtgeslibde of verveende verlaten rivierbeddingen en de donken nog zeer goed bewaard en herkenbaar. De talrijke gradiënten van nat naar droog en van zuur naar neutraal en het wisselende bodemgebruik hebben hier een heel rijke flora opgeleverd, met vele zeldzame soorten.

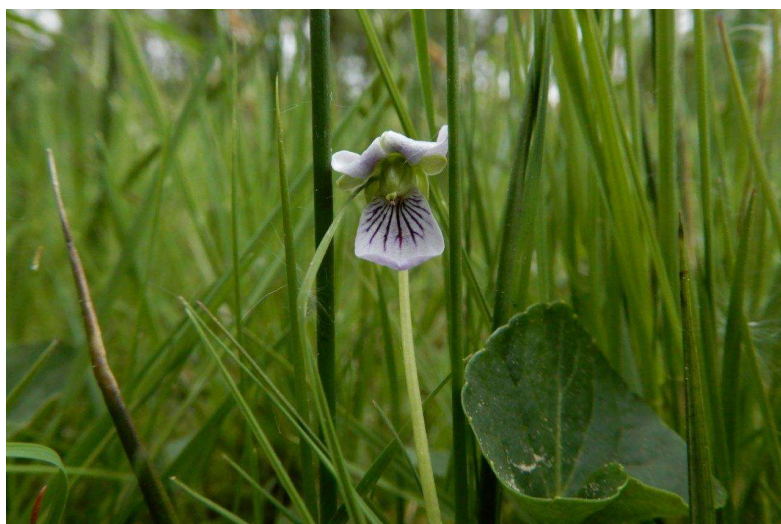
Via een veldweg trekken we naar een paar open graslanden in het zuidwesten van het natuurgebied. Hier kunnen we meteen een heleboel soorten van vochtige of natte graslanden noteren. In de Veldrusvegetaties zien we naast de obligate Grote ratelaar (een “natuurbeheerswerkvolger”) ook veel Blauwe knoop, Tormentil en Handekenskruiden (*Dactylorhiza spec.*). Op de “Grote Ridder” komt daar Groot streepzaad en Wilde bertram bij. We moeten wel flink speuren, want de vegetatie is hier nog zeer kort en vele plantjes zijn nu pas tevoorschijn aan het komen.

Naar de Visdonkerbeek

Langs de veldweg die het gebied doorkruist trekken we naar de Visdonkerbeek. Deze is nog niet zolang geleden terug geschoond en staat vol waterplanten. We zien er veel Kikkerbeet, Waterviolier, Drijvend fonteinkruid, Watertorkruid en zelfs Vlottende bies en Knolrus. Voor vele water- en oeverplanten is het eigenlijk nog te vroeg. Maar we zijn toch blij dat we hier even een kijkje genomen hebben. Verder op de Vorsdonk is een vijver gegraven op de plaats waar vroeger een boswachtershuis stond. Hierin zien we mooie groepen Waterpostelein en op de oevers o.a. Bosdroogbloem en jonge Viltkruidplantjes. De plantjes zijn nog zo klein, dat we ons niet aan een definitieve determinatie durven wagen. Dat is iets voor later dit jaar. Wegens tijdgebrek kunnen we de interessante bossen op de donk niet bezoeken; we beperken ons tot de omgeving van een bospad dat ons naar de Turfputten in het oosten van het gebied leidt. Toch zien we nog interessante bossoorten als Dalkruid (talrijk!), Meiklokje, Gele dovenetel e.a.

Moerassige graslanden en trilvenen

Via het bospad komen we vrij snel terug in open gebied terecht. Hier zijn de graslanden vaak heel moerassig, met o.a. Dotterbloem in de sloten. Hier stappen we snel door, want het wordt al laat en we willen nog een paar interessante plekjes bezoeken. Via enkele oude bomkraters met Veelwortelig kroos bereiken we een eerste trilveen.

Moerasviooltje in bloei

Enkele decennia geleden werd hier een moerasbos terug opengemaakt en werd er veen uitgebaggerd. De waterplas is ondertussen helemaal terug dichtgegroeid met trilveen, dat deels uit een dichte mat van rhizomen bestaat, drijvend op water. Hier vinden we de Ronde zegge massaal in bloei, vergezeld van Zeegroene muur, Moeraskartelblad, Moeraswederik, Grote boterbloem en veel ander fraais. Opvallend zijn de tientallen Brede orchissen die in bloei staan, niet alleen in het hooiland maar ook in het trilveen. Met wat geploeter steken we de gracht over en trekken door een moerassig hooiland naar de zuidrand van het gebied. Hier zien we Veenpluis in bloei en een zoom van Gagelstruiken. Ook dichte Veenmosvegetaties met o.a. Moerasviooltje. En een massa Waterdrieblad in volle bloei! Echt prachtig! Maar veel tijd om alles te bewonderen hebben we niet, want we willen nog naar een tweede trilveen gaan kijken. Ondertussen is onze groep al geslonken tot bijna de helft.

De St.- Gertrudisbeemd

We moeten even via het aanpalend hok en een nat grasland met veel veenmos en eveneens een gagelstruweel trekken om terug in "ons" hok te komen. Hier is het grasland zo schraal en zuur dat er veel Heidekartelblad kan groeien. Dat staat nu volop in bloei, tussen de Blauwe knoop en de Gevlekte orchissen. Meer naar het noorden wordt de vegetatie minder zuur en zien we zelfs een mooie populatie Poelruit opduiken. Het aanpalende trilveen bevat weer Ronde zegge, Waterdrieblad en ook veel Wateraardbei. Maar het hooiland is zeker niet minder interessant, want na wat zoeken vinden we er één ontluikende Addertong (er staan er ongetwijfeld veel meer) en zelfs een paar mooie plukjes Kleine Schorseneer, die bijna in bloei komen. Na deze toppers besluiten we de riem eraf te leggen en terug naar de auto's te keren, uiteraard niet zonder het kleine hooiland "Nipal" te bekijken, waar we nog mooie Pluimzeggehorsten, oude en jonge Koningsvarens en Schraallandpaardenbloem (*Taraxacum nordstedtii* uit de Sectie Celtica) op de lijst zetten.

Besluit

Vandaag hebben we een paar schitterende biotopen doorkruist. In feite zijn er 2 volledige dagen nodig om dit kwartierhok ordentelijk te strepen. Veel biotopen werden slechts vluchtig bezocht (natte graslanden, bossen, spoorberm, berm Leuvense Steenweg,...); in het noordelijk deel zijn we zelfs helemaal niet geweest! Daardoor hebben we ongetwijfeld veel gemist. Anderzijds hebben we toch een idee gekregen van de floristische rijkdom van het gebied. Het is zeker nuttig om deze oefening later op het seizoen nog eens te herhalen. Voor een onvolledig onderzoek in het vroege voorjaar is een lijst met 350 soorten wel ongewoon. Er staan 25 soorten als 'zeldzaam' op de lijst. Het zal noodzakelijk zijn om tenminste de onbezochte delen van het gebied een tweede bezoek te gunnen.

Grensoverschrijdende onderzoek aan Fort Bedmar in het Grensdorp De Klinge

zaterdag 12 mei 2018

Vooraf

Deze morgen verzamelen we op de parking van Camping Fort Bedmar, een restant van de Spaanse linie op de Nederlandse grens in Zeeuws Vlaanderen. Het is een initiatief van de Florawerkgroepen aan beide kanten van de grens: FON en de Steltkluut. De bedoeling is vooral om de hele camping af te neuzen op eventuele speciale soorten die zich weleens aandienen op plaatsen met veel reisvehikels uit verre streken. De camping ligt in twee hokken, grotendeels c4-11-12 en oostelijk een kleine punt in c4-11-21. We zullen lijsten maken in die twee kwartierhokken, eveneens over de grens, al komen die gegevens natuurlijk op de Nederlandse site van Waarneming.nl. Wij trekken het hok onbekommerd door en annexeren a.h.w. De Kriekesput (in Clinge, Kriekesputten - de Weelkens) die naast de Oost-Vlaamse Koningsdijk gelegen is. Beide hokken worden dus onvolledig onderzocht. Heden zijn er: Nathalie De Somer, tevens onze gids. Verder noemen we Nico Wysmantel (streeplijst 2), Karin Thiers (foto's), Pierre Van Vooren, André De Jonghe (streeplijst 1), Annick Ludwig en Erik Molenaar (Obsmapp en verslag).

Bespreking

Camping Fort Bedmar en omgeving

We hebben toestemming van de uitbater om de camping vrij af te zoeken naar wilde flora. We zijn hem dan ook zeer dankbaar. Van af de parking is het maar enkele meters naar het hok. We starten nabij een kleine donk, waar we 'de spits afbijten' met alvast heel wat Rood herderstasje, Berijpt beemdgras en een kleine (maar ook de enige) populatie Eenjarige hardbloem. De hele voormiddag brengen wij zoekend door, van de ene open kampeerplek naar de andere gaand. Het is door de ligging van De Klinge al wel duidelijk dat de stroom Middellandse Zeegangers niet bepaald langs hier huiswaarts keert. Toch vinden we weer een Doornzaad-rozet (lijst twee) die aan Akkerdoornzaad herinnert, vergezeld van Paashaver, veel Duinvogelmuur, Knolboterbloem en Schapenzuring met lijnvormige blaadjes. Veelkleurig vergeet-mij-nietje staat overal in bloei, in gezelschap van Klein vogelpootje en een overvloed aan Veldereprijs. Rapunzelklokje staat nog niet in bloei en Pilzegge is niet erg talrijk te vinden. Op de grens loopt een sloot waarlangs we o.a. Puntwederik en een merkwaardige vergroeide Zachte berk aantreffen. De wortels omarmen stevig een rioolpijp.

Tegen de middag bereiken we een open plek met dominantie van Vroege haver. Voorts veel heischrale soorten, zoals Muizenoor, Schermhavikskruid, Brem, Hazenpootje, tapijten van Gewone veldbies, Schraallandpaardenbloem, Struikhei en grote plakaten Haarmos en Leermos. Het schrale hoekje loopt nog verder door, want nadien vinden we Rode schijnspurrie en een massavegetatie van Klein tasjeskruid, dat grotendeels in vrucht staat. Na de vondst van Goudlorkezaailingen is de hitte zo ongenadig dat we besluiten te middagmalen in de lokale kantine, waar ons het comfort van een bescheiden parasol wordt geboden, naast een aanbod dorstlessers, waaronder de lokaal gebrouwen amberkleurige Klingse Kalsei.

In het eerste hok ligt nog een kleine woonwijk langs een dreef waar we toch een beschaduwde kijkje nemen. Hier komen natuurlijk nog erg veel nieuwe soorten op de lijst, voornamelijk bos- en zoomsoorten zoals Wijfjesvaren, Wilde kamperfoelie, Look-zonder-look, Duinriet, Brede stekelvaren, Bergbasterdwederik, Geel nagelkruid, Valse salie en Akkerkool. In de wegwijk staan enkele soorten uit het 'pakske': Schermscheefbloem, Korenbloem en Bolderik. In de westpunt van het hok ligt een akker met kuilvoer, waar we een hele reeks akkeronkruiden kunnen noteren. Er groeit b.v. Klein bronkruid, Liggend hertshooi, Ingesneden dovenetel, Gevlekte rupsklaver en Moerasdroogbloem. Langs de akker komen we via een stortplaats terug op de camping. Er wordt niet veel nieuws gevonden tot we aan een visvijver met steile oevers komen. Kruipganzerik staat er fraai in bloei, met Zilverschoon, Gewone waternavel en enkele plekjes met Veldrus. In het water staat Gele Iis en Riet. Dan verlaten we de camping en begeven we ons naar de Koningsdijk voor onze tweede lijst in c4-11-21.

De steriele Struisvaren, gevonden in een greppel, werd ingevoerd.

Kriekeput en Koningsdijk

Op weg naar de oude linie op de dijk vinden we al Slanke sleutelbloem. In de zelfde greppel heeft zich een mooie populatie Struisvaren ontwikkeld, niet ver van de aanplanting in een voortuin. De gracht van Fort Bedmar is ontoegankelijk... Op de dijk vinden we de bekende groeiplaats van Onderaardse klaver, die bij verder speuren betrekkelijk groot is! Er staat ook Gewone veldsla in zaad. Daarna gaan we de grens over naar De Kriekeputten, waar ons een aantal verrassingen wachten. Het doorgaans afgesloten domein is vandaag opengesteld voor wandelaars. Velen laten hier vrolijk de hond los en het aantal drollen is er onverwacht talrijk. Boven ons suist een Boomvalk voorbij, terwijl wij voorzichtig de voeten neerzetten.

De waterpartij (Kriekeput) is omgeven door een verboste oever, die op enkele plekken is open gemaakt. Eerst ontmoeten we Knolglanshaver, waarvan er op ons staal slechts 4 kleine knolletjes zijn te vinden. In de halfschaduw vinden we er ook een kleine populatie Blauwe zegge, waarvan de treurvormen ons aanvankelijk naar Zeegroene zegge leken te leiden. Hier zijn opgaven van Moerashertshooi, Veelstengelige bies en Vlottende bies, die we allemaal kiekeken. We gaan de hele plas rond. Enkele andere opvallende soorten zijn er Trosvlier (bloei), de cultivar van Gewone esdoorn met panacheblaadjes en een duidelijke aanwezigheid van Vroege roggebraam, die prachtig in bloei staat. Het is er rijk aan exotische boomsoorten, ook in het Kriekeputdreefje. We zien er ook Prikneus, Reuzenbereklauw en cultivars van Wilde akelei. Daarna keren we terug naar de camping waar we onder een grote Catalpa de lome hitte bestrijden met een natje.

Besluit

Het eerste hok kende eigenlijk geen waarnemingen, dus is het niet ongewoon dat we dat record overschreden hebben. Blijkbaar heeft men gedacht dat er niets te vinden zou zijn, maar met meer dan 200 taxa is het blijkbaar rijker dan gedacht. Bovendien zijn hier vindplaatsen van Knolboterbloem, Struikhei en zelfs Klein tasjeskruid. Zaken die we duidelijk niet in de velden rondom moeten verwachten. De merkwaardige rozet van Akkerdoornzaad blijft voorlopig onbevestigd, maar ik ben zeker dat er lokaal wel een oogje op wordt gehouden. Het uitstapje over de grens was eigenlijk maar een toemaatje in de lommer. De losse nota's van dit tweede hok lijsten 165 soorten op. In totaal zagen we wel 270 taxa die dag. We hebben er in elk geval enkele danig zeldzame soorten gezien, waarvoor in het gebied geen enkele bescherming of beheermaatregel is opgesteld. Bij een goed beheer kan dit gebied echter een enorme opleving uit de zaadbank verwachten. Alles is beter dan het verruigde bos dat we hier hebben doorkruist.

Droogvoets door de Marinebasis en Camping Memling in Sint-Kruis

zaterdag 26 mei 2018

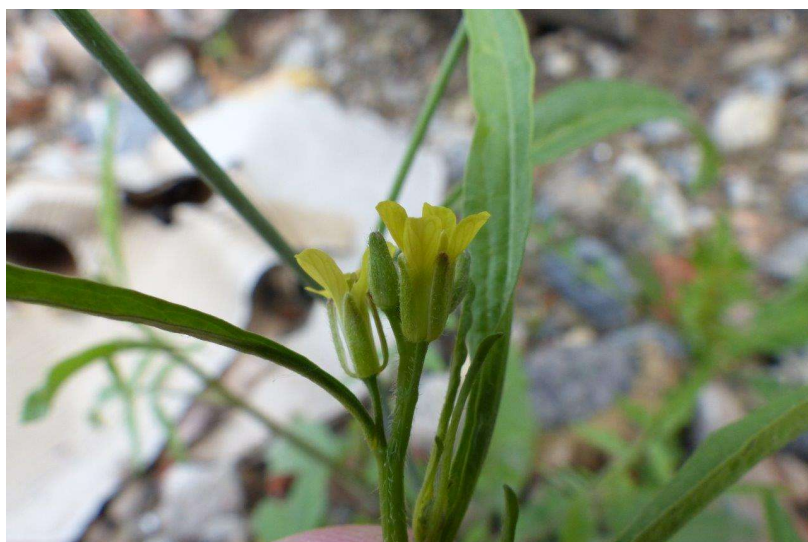
Vooraf

Johan Devos heeft uiteindelijk toch toestemming gekregen om met een groep floristen de Brugse kazerne te inventariseren. Alle deelnemers dienden op voorhand hun ID door te geven voor een heuse screening. Veiligheid is het voorschrift. Uiteindelijk raken 14 deelnemers door de poort. Onze gids en initiatiefnemer wordt vergezeld door Erik Molenaar (Obsmapp, verslag), Karin Thiers (foto's), Miel Wagemans (foto's), Johan Peelman, Andre De Jonghe (streeplijst), Bart Mortier, Hilde Fontier, Hans De Blauwe, Nathalie De Somer, Marc Detollenaere, Danny Minnebo, Christine Troch, en Pierre Van Vooren. Het IFBL-hok c2-22-41 ligt midden in de Brugse agglomeratie. Naast een redelijk residentiele omgeving en een drukke invalsweg bestaan hier grote open ruimten, zoals de kazerne, de camping, enkele dreven, restanten van het Paalbos langs de Veltemweg en natuurlijk een massa asfalt, beton, en braakliggende perceeltjes en bouwerven. De hitte is bijzonder storend, tot in de namiddag een briesje opsteekt.

Bespreking

Leopold Debruynestraat

We starten de opname achter een grote supermarkt op de Maalse steenweg, waar we de wagens laten staan. Hier ligt een werf waar zelfs vandaag nog gewerkt wordt. Achter de omheining zien we alvast een groot aandeel ruderalen, zoals Hondspeterselie, Hoge fijnstraal, Duinvogelmuur, Schraallandpaardenbloem, Behaarde boterbloem, Kruisbes in vrucht en Oosterse raket, welke we uitgebreid bediscussiëren. De straat is aangeplant met Valse christusdoorn die geen zaailingen hebben achtergelaten. In de begeleidende gazons staan al heel wat gewone soorten, maar ook Kleine leeuwentand. De eerste honderd soorten zijn op een wip bijeen gestreept. Dan melden we ons aan bij de kazerne, waar we de verdere voormiddag zullen doorbrengen.

Oosterse raket, met recht opstaande, niet gehoornde kelkbladen

Kazerne

Het domein bestaat grotendeels uit weidse, recent gemaaide gazons waar een aantal solitaire Berken op wacht staan. Er is verder een vijver, waar we luid worden verwelkomd door een koor Groene kikkers. Een aandeel bestaat uit gebouwen en een stuk verbost grasland dat in bos overgaat.

Zoals beloofd dient de Gestreepte klaver zich al voor de sluitboom aan. In de graslandjes zit zelfs een plukje Struikheide verscholen, verder bestaat het uit Knolboterbloem, een massa Tandjesgras en Reukgras, Vroege haver, Akkerhoornbloem, Klein vogelpootje en Kleine klaver. Gaandeweg ontdekken we ook Genaald schapengras, Handjesgras, Basterdklaver, Liggende klaver, Onderaardse klaver, Kleine rupsklaver, Muizenoor, Schermhavikskruid en Ruwe klaver. Over deze laatste is uitgebreid gesproken, enerzijds omdat dit pas de derde waarneming sinds 1813 in het Brugse is, anderzijds omdat vermoed wordt dat de soort aan een serieuze expansie is begonnen, wellicht in het zog van Onderaardse klaver. We onderzoeken ook de vijver, waar op de steile houten oever alleen gewone zaken te vinden zijn. In het water zit o.a. Dwergkroos, Watermunt, Grof hoornblad en 'Haarfonteinkruid' (steriel). De blaadjes zijn een fractie van een millimeter breed en vertonen in de spitse top geen zijnerven, zoals is afgebeeld in de flora. Uit verder onderzoek blijkt dat de steunblaadjes aan de randen sterk overlappend zijn, maar niet tot een kokertje vergroeid. Dus het allerlaatste kenmerk om *P. trichoides* te zijn is hiermee voldaan. We maken voorts foto's van een fonteinkruid dat als Schedefonteinkruid wordt herkend.

Toch vinden we in het gazon nog een extra taxon: Draadklaver. Om het spannend te maken staat deze tussen Kleine klaver, goed ter lering en helaas slecht voor het fotomateriaal. In elk geval zijn de (zo lang als de kelkbuis) gesteelde bloempjes in combinatie met de drie even lang gesteelde blaadjes en vast kenmerk om de Kleine klaver uit te sluiten. Later passeren we nog groeiplaatsen van deze en bovendien ook van Onderaardse klaver. Tussen de gebouwen vermelden we nog enkele eerder urbane soorten, zoals Bieslook, Kaal breukkruid, Roze deutzia, Vaderplant, Boogmispel, Schubvaren, Kleine leeuwenbek, Liggende majer en Kleine zandkool. Er dwarrelen o.a. Gestreepte goudspanners. Ik vermeld ook nog een Zachte dravik met een opvallende openhangende, onderaan lang vertakte bloeiwijze, die alleszins bijzonder veel weg heeft van wat bekend staat als *Bromus hordeaceus* subsp. *longipedicellatus*. Voorts een Zwenkgras dat André thuis microscopisch nakijkt en bevestigt als Draadzwenkgras (*Festuca heterophylla*). Op Lavendel zitten de fotogenieke Rozemarijnhaantjes.

Langs een groot plein met De Vlaggemast bereiken we een verbost heideveldje, waar we kunnen genieten van een massa hoog bloeiende Muizenootjes. Er staat 1 jong exemplaar Oosterse kornoelje, voorts een massa opslag van Tamme kastanje, waarin we vrijwel overal de gal zien van Tammekastanjegalwesp. Dan omlopen we een gesloten bos en eens terug in de zon vinden we een grote populatie Zilverhaver in bloei. De tongetjes zijn inderdaad opvallend langer dan die van Vroege haver. Deze laatste kan in de schaduw bijzonder hoog uitgroeien. Exemplaren van bijna 20 cm zijn blijkbaar mogelijk. Johan sluit hier de lokale opname op zijn eigen lijst af. De gegevens zullen apart worden over gemaakt aan de staf. Hierna verlaten we de kazerne en gaan middagmalen in een koel café in de Akkerstraat.

Urbaan district

Wij zijn nog niet ver in de Brierversweg als we een vreemd Vetkruid op een muur in knop zien staan. Het is blauwachtig groen in de jonge scheuten, maar roodpaars op de bloeiende takken. De blaadjes zijn dikke schijven. Met de flora er bij wordt Bart pas geloofd: Dik vetkruid (*Sedum dasyphyllum*). Verder wordt in de straat o.a. Franjekelk, Japanse bamboe, Californische cipres genoteerd, allen het voetpad veroverend. Op de Eikenberg zijn slechts enkele kasseien opritten niet met cement aangesmeerd. Op één daarvan staan enkele planten Kransmuur in bloei. Tenslotte komen we weer uit op de Maalse steenweg, die we westwaarts volgen. Hier vinden we o.a. Timotheegras, Tengere zandmuur, en een soort Berberis met 1 lange doorn per internodium dat later Japanse sierkwee blijkt zijn. De baan lijkt eindeloos. We noteren er verder nog Straatliefdegras in bloei, in de bloedhete naad van een asfaltscheur, en op de Veltemweg escape's van Lelietje-van-dalen, Stippelklaverzuring, Zonnebloem en *Helleborus lividus*.

Camping Memling

Ondanks de schilderachtige naam is het maar een kale, haastig aangelegde verzameling standplaatsen. Pierre en Bart zijn hier in 2017 al eens geweest. Ze vonden toen één *Soliva pterosperma* en al zoekend bereiken we de oude vindplaats. Pierre waarschuwt nog dat het een uiterst invasieve soort is en jawel na lang zoeken vinden we drie exemplaren. De populatie is dus reeds verdriedubbelt! Na deze lapsus vinden we elders een grote vlek met een honderdtal planten, eveneens in bloei en reeds voorzien van de 'voetangels' die zo snel voor verspreiding zorgen.

Paalbos

Naast de camping ligt een heerlijk koel bos met overwegend exoten, dat trouwens bijzonder overbetreden is. We vinden er echter nog heel wat IJle zegge, Wijfjesvaren en wat Hazenzegge. De Vroege roggenbraam staat er in bloei. De lijst wordt verder aangevuld met algemene soorten zoals Bosanemoon, Speenkruid en Klimopereprijs en Gewone ereprijs. Aan een sloot worden nog oerversoorten bij gevonden. Stomphoekig sterrenkroos staat in bloei en is mooi herkenbaar aan de ruitvormige rozetten. Als we terug naar de auto's keren vinden we nog steeds soorten bij in de urbane sfeer. De hitte nodigt toch uit voor een afsluitdrank. We overlopen terwijl de vondsten van de dag.

Besluit

Het hok is bijzonder rijk aan soorten, als je bedenkt dat er zo'n 360 taxa op de lijst staan. Sommige soorten hebben we zelfs nu voor het eerst gezien. Was Dik vetkruid naast al die klavers niet DE verrassing? We zagen ruim dertig zeldzame soorten, waarvan achttien exoten waren.

Lierse Plantenwerkgroep – Afdeling De Wielewaal

Zaterdag 14 juli – Plantenwerkgroep inventariseert in de Goorkantloop te Nijlen

Afspraak: 14u00, Vogelzangstraat 21, 2560 Nijlen

Leiding: Kristine Wuyts 0494 583525

Woensdag 25 juli – Streepexcursie Plantenwerkgroep in hok C5-42-43 te Kessel

We doen nog eens een inventarisatie om 'zwarte gaten' te vullen: we gaan speuren op plaatsen waar al een tijdje niet meer geïnventariseerd is. Wie weet wat komt er uit de bus?

Afspraak : 18u30 Kerk Kessel dorp

Leiding: Roosmarijn Steeman 0485 688848

Woensdag 1 augustus – Streepexcursie Plantenwerkgroep in hok C5-43-1 te Nijlen

We doen nog eens een inventarisatie om 'zwarte gaten' te vullen: we gaan speuren op plaatsen waar al een tijdje niet meer geïnventariseerd is. Wie weet wat komt er uit de bus? Afspraak: 18u30

Sportcentrum Nijlen, Gemeentestraat 36a

Leiding: Roosmarijn Steeman 0485688848

Zaterdag 18 augustus - Plantenwerkgroep Inventariseert in de Kromme Ham te Lier

We verkennen enkele percelen in de prachtige gebied. Vorig jaar vonden we Grondster en zijn benieuwd of dit er nog staat en of er nog andere nieuwigheden zijn.

Afspraak: 14u00 parking Hof van Beatrijs, Nazarethdreef, Lier

Leiding: Kristine Wuyts 0494 58 35 25

Zaterdag 6 oktober – Inventarisatie van paddenstoelen in de Steenbeemden.

Vandaag inventariseren we vooral paddenstoelen. Niet alleen de planten zijn een indicatie voor het type bodem en reactie op bepaald beheer. Ook paddenstoelen zijn een belangrijke indicator.

Leiding: Roosmarijn Steeman 0485 688848

Samenkomst om 14.00 uur aan het Badhuis te Emblem.

Plantenwerkgroep Genk

Zondag 13 mei – Bokrijk

Er kwam zowaar een Antwerpse delegatie naar de excursie vandaag om zich eens onder te dompelen in de Kempische Flora. We startten wat traag met vele triviale soorten. De graslanden bleken niet al te rijk, alhoewel we er wel Kamgras en Zwarte zegge vonden. De terugweg voerde langs het Arboretum Bokrijk waar al in de vorige jaren allerlei verwilderde soorten waren aangetroffen. Het is toch eigenlijk aan te bevelen binnen de omheining van het Arboretum zelf al het groenafval te verwerken, maar aan de andere kant zouden wij dan natuurlijk minder te botaniseren hebben. We zagen behalve vreemde planten als Akeleiruit, *Ligularia przewalskii*, *Viburnum dentata*, *Juglans mandshurica* ook een inheemse bijzonderheid die ook bekend is rond Bokrijk: Rode bosbes. Ook Dubbelloof en Koningsvaren leken gewoon op hun wilde plekje. Een kleine 200 soorten bleek de ochtendopbrengst. Een bezoekje later in het jaar zou het aantal nog flink kunnen opstuwen..

Zondag 27 mei – industriezone Genk Noord

Tijdens deze excursie bezochten we de Industriezone Genk Noord. Het weer zat erg goed mee (misschien 'te goed' zelfs) en we konden een aanzienlijk aantal plantensoorten waarnemen.

Zo noteerden we in totaal 233 taxa waaronder wat minder algemene zaken zoals: Bolderik (*Agrostemma githago*), Bevertjes (*Briza media*), Driedistel (*Carlina vulgaris*), Kleine steentijm (*Clinopodium acinos*), Ruige anjer (*Dianthus armeria*), Dicht havikskruid (*Hieracium vulgatum*), Donderkruid (*Inula conyzae*), Brandpastinaak (*Pastinaca sativa* subsp. *urens*) en Kleinbloemige roos (*Rosa micrantha*).

Ook leuk was de vondst van Gegroefde veldsla (*Valerianella carinata*), deze is nieuw voor Genk en tevens een tweede vondst voor Limburg. Daarnaast werd Wede (*Isatis tinctoria*) nieuw voor Genk waargenomen.

De tientallen exemplaren Muizenoor x Florentijns havikskruid (*H. x florentoides* oftewel *H. pilosella x piloselloides*) maakten de excursie compleet.

Een volledig overzicht met de waarnemingen van ons bezoek kan je hier raadplegen: <https://goo.gl/4shDVP>

Zondag 24 juni – Terril Winterslag

We bezochten vandaag de terril van Winterslag weer (voor het derde jaar op rij). Veel planten weten we inmiddels te staan, maar er is altijd wel iets nieuws te vinden. Tot vandaag waren er 496 soorten (!) bekend uit het bezochte kilometerhok waar de terril voor de helft in ligt. We streepten 266 soorten in de ochtend en vonden 32 nieuwe soorten voor het hok. Hieronder heel onverwacht flink wat algemene soorten als Gladde witbol en Vlinderstruik. Natuurlijk waren er ook een paar aanvullingen van zeldzamere soorten waaronder Hokjespeul, Spring-zaadveldkers en Bosroos. De mooiste vondst was van een wel reeds bekende soort, die een jaar verloren gewaand werd: Wilgalant. Er was 1 plantje van aangetroffen op de terril in 2016, maar die werd in 2017 niet meer teruggevonden. Nu bleek de plant redelijk vitaal met een 10-tal bloemen er toch nog te staan. Het is direct de enige bekende plek in Vlaanderen..

Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerking Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 16 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd als puntwaarneming of gebiedswaarneming op www.waarnemingen.be Meer gevorderde werkgroepen geven hun waarnemingen door aan FUNBEL, de databank van de Koninklijke Vlaamse Mycologen Vereniging (KVMV), op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen. Natuurpunt werkt zoveel mogelijk samen met KVMV voor verschillende projecten: verspreidingsonderzoek in Vlaanderen, brandplekpaddenstoelenproject, atlas Vlaams-Brabant, Prioritaire soorten in Antwerpen en Vlaams-Brabant, ...

Bij Natuurpunt worden beginnende paddenstoelenliefhebbers opgeleid om daarna verder te specialiseren onder begeleiding van de specialisten van KVMV. Bij KVMV kan je onder andere microscopie cursussen volgen en infoavonden bijwonen. Meer info vind je op www.kvmv.be

Coördinatie Natuurpunt Studie – Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Roosmarijn Steeman 015/ 29 72 22 en Wim Veraghtert

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie – Graatakker 11, 2300 Turnhout

Hans Vermeulen

tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen-herkennen>

Paddenstoel.flits

Dé maandelijks digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via www.natuurpunt.be

Ook jij kan iets bijdragen aan de Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerkgroepen

De Takruitertjes Regio Waas & Dender

Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland

Paddenstoelenwerkgroep VI. Ardennen Plus

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok - Denderstreek

Paddenstoelenwerkgroep Mycoflora

Afdeling Dubbelloof

Planten- & zwammenwerkgroep Natuurpunt Schijnvallei

Paddenstoelenwerkgroep Zuidrand Antwerpen

Paddenstoelenwerkgroep Zemst

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant

Paddenstoelenwerkgroep Mandelstreek

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Paddenstoelenwerkgroep ZW-Vlaanderen Mycologia

Brugse Mycologische Werkgroep (BMW)

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt De Bron

Paddenstoelenwerkgroep Vlaamse ardenen plus 2018

(*) Aansluiting bij de uitstap van de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) Het betreft hier determinatietochten en geen gewone wandelingen. Behalve de familietocht in het Bouvelobos. Meestal wordt een relatief korte afstand afgelegd en proberen we de gevonden soorten op naam te brengen al dan niet met literatuur. Een loupe kan nuttig zijn. De tochten gaan door op zaterdag behalve de familietocht in het Bouvelobos. Bovenstaande kalender is onder voorbehoud. Bij ongunstige weersomstandigheden voor paddenstoelen, kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie geïnteresseerd is en nog niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn adres door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com) en ontvangt dan een week vóór de uitstap een uitnodiging. Alle gevonden soorten op een tocht vind je achteraf terug op waarnemingen.be. Voor de tochten van OVMW krijgen deelnemers achteraf wel een volledige lijst (deze waarnemingen worden ingevoerd in Funbel)

Zaterdag 25 augustus Brakelbos

Afspraak: 13u45 Kerk Opbrakel gids: Eddy Saveyn 0477/03.20.75

Zaterdag 8 september Sint-Pietersbos (*) Ronse

Afspraak: 9u30 Bistro Boekzitting. Parkeer in de straat Boekzitting maar niet op de parking van de bistro
Gids: Nathan Schouttet 0495/11.38.16

Zaterdag 22 september Spiegeldriesbos (Munckbos), Oosterzele

Afspraak: 9u00 Kruispunt Lange Munte Spiegeldries Oosterzele
Gids: Dirk Fiers 0494/39.52.97

Zaterdag 6 oktober Grootmeers, Zingem

Afspraak: 13u45 Scheldebrug: Nederzwalmssesteenweg, kant Zingem
Gids: Georges Kuipers 09/384.64.27

Zondag 7 oktober Bouvelobos, Wortegem - familietocht

Afspraak: 14u00 Kerk Wortegem
Gids: Eddy Saveyn 0477/03.20.75

Zondag 13 oktober Makkegemse bossen (*), Merelbeke

Afspraak: 9u30 Restaurant De zoete zonde, Bosstraat 1, Munte
Gids: Marc Haerssens 09/251.15.31 of de dag van de uitstap 0476/94.28.51

Zondag 3 november Parkbos, Lierde Luiveld 12, Zottegem

Afspraak: 13u45 Antoon De Geyter 0478/78.17.92

Paddenstoelcursussen in het vooruitzicht

Paddenstoelen voor beginners

Waasland

Paddenstoelenwerkgroep "De Takruitertjes" Stelt voor: Cursus Paddenstoelen 2018
Ten voordele van "De Daknamse meersen"

Wanneer? 18/08/2018 van 13u30 tot 16u30
25/08/2018 van 13u30 tot 16u30
01/09/2018 van 09u00 tot 12u00
15/09/2018 van 09u00 tot 12u00
15/08/2018 van 09u00 tot 12u00
18/08/2018 van 09u00 tot 12u00

Afspraakplaats: Gemeentehuis Sinaai Dries 82, 9112 Sinaai
Begeleider: Lou Roelandt 09/348 70 31 lou.roelandt@scarlet.be
Organisatie: Natuurpunt Waasland Zuid

Tessenderlo

Wanneer? 02/09/2018 van 09u00 tot 12u00
09/09/2018 van 09u00 tot 12u00
16/09/2018 van 09u00 tot 12u00
23/09/2018 van 09u00 tot 12u00
30/09/2018 van 09u00 tot 12u00

Afspraakplaats: Bosmuseum Gerhagen (parking: kruispunt Zavelberg/Heggenbossenweg)
Zavelberg 10, 3980 Tessenderlo

Begeleider: Marc Meert, Jan Cornelis, Jean-Claude Delforge en Richard Pawlowski
Prijs: 20 euro
Organisatie: Limburgse Natuurgidsen, Natuurpunt CVN, Mycolim, KVMV
Meer info: Marc Meert Marcmeert10@telenet.be 0477 61 47 09

Kalmthout

Wanneer? 04/09/2018 van 19u30 tot 22u30
11/09/2018 van 19u30 tot 22u30
15/09/2018 van 10u00 tot 13u00
29/09/2018 van 10u00 tot 13u00

Afspraakplaats: NEC De Vroente, Putsesteenweg 129, 2920 Kalmthout

Begeleider: Hans Vermeulen | Natuurpunt CVN
Organisatie: Natuurpunt Noorderkempen & Natuurpunt CVN
Meer info en inschrijven: Joris Pinseel, 03 667 57 97 Joris.pinseel@fulladsl.be

Oostende

Wanneer? 02/10/2018 van 19u30 tot 22u30
09/10/2018 van 19u30 tot 22u30
27/10/2018 van 09u00 tot 17u00

Afspraakplaats: lokaal De Boeie, Kerkstraat 35, 8400 Oostende

Begeleider: Wim Veraghtert | Natuurpunt Studie (theorie) en Carl Van den Broeck

Tarief leden: 20.00 euro **Tarief niet-leden:** 25.00 euro

Organisatie: Natuurpunt Middenkust, Christine Petras christine.petras@telenet.be

Praktijkcursus paddenstoelen voor gevorderden

Sint-Katelijne-Waver

Wanneer? 08/09/2018 van 14u00 tot 17u00
22/09/2018 van 14u00 tot 17u00

Afspraakplaats: Op 08/09 wandelen we in de Hondsbossen, afspraak aan einde Den Haes, 2860 Sint-Katelijne-Waver

Begeleider: Hans Vermeulen | Natuurpunt CVN

Kalmthout

Wanneer? 15/09/2018 van 14u00 tot 17u00
29/09/2018 van 14u00 tot 17u00
20/10/2018 van 14u00 tot 17u00

Afspraakplaats: Park Redemptoristen, parkeren bij kerk H.H. College (enkel afspraakplaats voor 15/09), Rouwmoer, 2910 Essen

Begeleider: Hans Vermeulen | Natuurpunt CVN

Organisatie: Natuurpunt Noorderkempen & Natuurpunt CVN

Meer info en inschrijven: Joris Pinseel, 03 667 57 97 Joris.pinseel@fulladsl.be

Weerde

In een kleine groep actief paddenstoelen ontdekken, bewonderen en op naam brengen onder begeleiding van Hans Vermeulen, paddenstoelenexpert van Natuurpunt CVN.

Voorkennis is vereist. Prijs: 3 euro per excursie.

Een loepje kan een handig hulpmiddel zijn.

Een organisatie van Natuurpunt Zemst in samenwerking met Natuurpunt CVN.

Wanneer? 26/09/2018 van 14u00 tot 17u00
03/10/2018 van 14u00 tot 17u00
10/10/2018 van 14u00 tot 17u00
17/10/2018 van 14u00 tot 17u00

Afspraakplaats: Kerkplein Weerde (verplaatsing naar bos in omgeving), Dorpsstraat, 1982 Weerde

Organisatie: Natuurpunt Zemst, Jeanne Peeters, 015-61 20 86

Jeanne.peeters@skynet.be

Weetjes en verhalen over paddenstoelen

Neerpelt

Het inschrijvingsgeld bedraagt 32,00€/leden en 36,00€/niet-leden.

Wanneer? 18/09/2018 van 19u30 tot 22u30
25/09/2018 van 19u30 tot 22u30
06/10/2018 van 14u00 tot 17u00
27/10/2018 van 14u00 tot 17u00

Afspraakplaats: Bezoekerscentrum Hageven, Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt

Begeleider: Hans Vermeulen, Natuurpunt CVN

Organisatie: Natuurpunt Neerpelt, Evelyn Abeck, Bezoekerscentrum Hageven.

011 80 26 77 bc.hageven@natuurpunt.be

Mycologia

Activiteiten 2018 <https://www.natuurpunt.be/afdelingen/mycologia-zuid-west-vlaanderen>

Woensdag 5 september Op zoek naar paddenstoelen in het arboretum in Koekelaere

Afspraak: 13u30 Parking van het domein, Bovekerkestraat, 8680 Koekelare

Gids: Jimmy Desmet

Woensdag 19 september Paddenstoelen zoeken in het Polygoonbos

Afspraak: 13u30 Parking aan de Lotegatsstraat, Lage Dreve 16, 8980 Zonnebeke

Gids: Fons Verheyde

Woensdag 3 oktober Paddenstoelen in Vloetenveld

Afspraak: 13u30 Parking van het domein, Diksmuidse Heirweg 2, 8210 Zedelgem

Gids: José Vandepiancke